

VII. Odjel za međunarodna i komparativna edukacijska istraživanja

1. Istraživanje integracijskih procesa u Europi s posebnim osvrtom na uklapanje školskih sustava u te nove trendove.
2. Proučavanje osnovnih tendencija u politikama obrazovanja što ih provode najrazvijenije zemlje.
3. Istraživanje promjena u edukativnim sustavima i preobrazbe obrazovanja za 21. stoljeće.
4. Uspostavljanje grupnih i osobnih kontakata sa sličnim ustanovama u svijetu (suradivanjem, objavljivanjem radova i razmjenjivanjem publikacija, učlanjivanjem u međunarodne edukacijske asocijacije i dr.).

HAOZ

ULOGA KATOLIČKE CRKVE U RAZVOJU HRVATSKOG ŠKOLSTVA

Hrvatska akademija oćgoinih znanosti - u suradnji s Katolićkim bogoslovnim fakultetom, Filozofskim fakultetom, Katehetskom salezijanskim centrom i Hrvatskim školskim muzejem, a pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i prosvjete Republike Hrvatske - organizirala je 17. i 18. prosinca 1992. u Zagrebu interdisciplinarni simpozij *Uloga katolićke crkve u razvoju hrvatskog školstva*.

Simpozij je održan u povodu 1140. objeltnice postojanja hrvatskog institucionalnog vjerskog i svjetovnog odgoja. Priredivanjem skupa organizatori su željeli, sukladno sadašnjoj sveopćoj duhovnoj obnovi u Hrvata, sagledati i valorizirati prinos Crkve razviku hrvatskoga školstva. Sudionike skupa pozdravili su nadbiskup zagrebaćki dr. Franjo Kuharić, pomoćnik ministra kulture i prosvjete Republike Hrvatske dr. Ivo Zalar, dekan Filozofskog fakulteta - Pedagojske znanosti dr. Boris Kalin i predsjednik Hrvatske akademije odgojnih znanosti dr. Nedjeljko Kujundžić.

Dvadesetak znanstvenika i proučavatelja, pretežno iz redova Crkve, prezentirali su rezultate svojih istraživanja segmenata hrvatskoga školstva od najstarijih vremena do naših dana. Osvijetljeni su prinosi crkvenih redova (benediktinaca, dominikanaca, franjevac, pavlina, isusovaca, salezijanaca i ženskih crkvenih redova) razviku hrvatskoga školstva i prosvjete, te odnos svjetovne školske politike i pedagoške prakse prema vjerskim sadržajima. U referatima i raspravi otvorena su brojna pitanja: naznačena su nedovoljno istražena područja i upozoreno je na potrebu suvremene znanstvene prosudbe i revizije nekih teza iz korpusa naslijeđene pedagoške historiografije.

Sažeci izlaganja na simpoziju objavljeni su u posebnom prilogu Školskih novina (br.1-2 /1993.), a cjelovito će biti objavljeni u zasebnoj publikaciji.

I. V.

IZLOŽBE U HRVATSKOME ŠKOLSKOM MUZEJU

Hrvatski velikani (7. - 31. 5. 1991.). Ovom izložbom *Hrvatski školski muzej* i *Školske novine* započeli su projektom koji ima nadasve odgojnu težnju. Riječ je o izložbenom predstavljaju mape *Hrvatski velikani I.*, s trideset reprodukcija portreta zaslužnih Hrvata koja je izrađena prema *Albumu zaslužnih Hrvata 19. stoljeća (sto i pedeset životopisa, slika i vlastoručnih podpisa)* sastavljачa Milana Grlovića. Album je objavljen u Zagrebu, u Matičevom litografskom zavodu, 1898.-1900. Zamisao je projekta da se reprodukcije portreta ponude školama. Inicijativu je podržalo i Ministarstvo kulture i prosvjete, kako bi po školskim zbornicama i učionicama, umjesto prijašnjih portreta politike kulta ličnosti, zaživjeli hrvatski velikani, primjerice: u krapinskoj školi - Ljudevit Gaj; u Novom Vindolskom - Ivan, Antun ili Matija Mažuranić; u Rijeci - Ivan Zajc itd. Dakako, iako prvenstveno namijenjena školama, mapa je u prodaji za sve zainteresirane te se portreti, uz mogućnost kupnje kompleta, prodaju i pojedinačno.

Mapom *Hrvatski velikani* nakladnici su začeli projekt koji će zasigurno imati i svoj nastavak ne samo zbog svojega neprijepornog kulturnoga i domoljubnog značaja već i zbog prosvjetiteljske dimenzije, u pozitivnom smislu te riječi, jer nam se vrlo često dešava da, unatoč poznavanju djela nekog velikana, ne znamo kako je dotični izgledao što počesto nije naš vlastiti, već propust onih (povjesničara, biografa, kritičara i sl.) koji su nam omogućili spoznaju o slavnim sinovima domovine.

Bilo jednom ... : švedske knjige za djecu (25. 4. - 15. 5. 1991.). Švedska putujuća izložba pružila je podroban uvid u to kako Šveđani shvaćaju dječju psihu, pa prema tome i dječju knjigu. Nestor švedske dječje knjige Lennart Hellving svojedobno je o tome rekao: »Sva poučna umjetnost loša je umjetnost, a sva je dobra umjetnost poučna«. Drugim riječima, unutar svekolike književnosti i dječja književnost kao njezin integralan, ravnopravan poetičko-estetski dio, mora istovremeno odgojno zvučati i posjedovati umjetničku vrijednost.

U ozračju ove prosudbe mogli smo vidjeti kako u svim izloženim knjigama pored tekstopisaca ništa manju ulogu ne igraju ilustratori. Dapače, izložbeni koncept i design autora Jonasa Lindkvista pravi su blagdan za oko, pružajući posjetitelju pregršt divnih ilustracija, od potpuno realističkih prizora kao što je kreativni nered dječje sobe, preko swedenborgovskog mističizma švedskog pejzaža i čudesne prirode, do onih fantastičnih slika dječje mašte u pustolovinama Nilsa Holgerssona i Pipi Duge Čarape.

Vjerojatno najveća vrijednost izložbe, pored već spomenutih, leži u nastojanju da se autori autentično približe dječjem svijetu, a ne da djeci pokušaju nametnuti odraslo viđenje njihova svijeta.

Papir, boje, kist i - rat (18. 3. - 9. 4. 1992.). Ova se izložba žanrovski uklopila u nekolicinu sličnih: »Moj tata hrvatski vojnik« (Umjetnički paviljon), »Radost slobode hrvatske domovine« (Muzej Mimara) koje su mahom nastale kao dječja impresija na domovinski rat i rađanje samostalne hrvatske države. Treba reći da je izložba prikazala veliku raznolikost likovnih radova kako u originalnom pristupu temi tako i u prezentiranim likovnim tehnikama: temperi, flomasteru, tušu, olovci, linorezu, kaširanom papiru itd.

U mlade djece prevlaćavalo je kromatsko izražavanje, dominirale su tamne, zagasite boje koje su esencijalno povezane sa strahom, ratom, smrću i sličnim osjećajnim raspoloženjima. Tek tu i tamo nazirali su se, u jakom kontrastu s prevladavajućom tamnom bojom - tračci svjetla, nade, želje za mirom, igrom...

Radovi starije djece već se mogu razvrstati, kao što je uobičajeno, na dva osnovna slikarska prosede ili stanja duše, na figurativni i apstraktni. Figurativni su iskazi djelovali poput reportaža destrukcije i ništavila iz prepoznatljivih nam krajeva Hrvatske, dok poneki apstraktni asociiraju na apstraktni ekspresionizam Joana Míroa.

Izložba je predstavila javnosti radove koji su najbolji po ocjeni stručnog žirija (prispjelo je više od devet tisuća radova). Dio najboljih crteža i slika sudjelovao je na međunarodnoj izložbi dječje umjetnosti u Lidicama (ČSFR).

Jan Amos Komenský - učitelj naroda (21. 5. - 30. 6. 1992.). S obzirom da se 1992. godine navršila četrinstota obljetnica rođenja Jana Amosa Komenskoga, velikog polihistora, ali poglavito pedagoga, Hrvatski je školski muzej u suradnji s Ambasadom ČSFR upriličio izložbu o češkom velikanu. Koncepcija izložbe slijedi životni i vokacijski put Komenskoga rekonstruirajući ga tekstovnim, slikovnim, kartografskim, fotografskim te video materijalom a sve to uz suptilno preplitanje sinkronijskog prisupa - smještanja Jana Amosa u tadašnji europski kontekst (prikaz velikih suvremenika); događaja koji su se dešavali u doba Komenskoga i njihove reperkusije na njega (kao npr. poraz čeških staleža u Habsburgovaca na Bijeloj gori); i obrnuto (primjerice udžbenik *Ianua linguarum reserata* koji je označio početak učenja stranih jezika na novim osnovama što mu je donijelo svjetsku slavu) - i dijakronijskog pristupa - evolucijskih postignuća kojih začetak nalazimo u mislima i djelima Komenskoga kao u, vjerojatno najpoznatijem, *Svijetu u slikama*, uzornoj zamisli zorne obuke, koji je pokrenuo poduku putem zidnih tabli, a kasnije, osobito u podučavanju jezika, potaknuo izradu slikovnih rječnika: Larousse, Duden i sl.

Last but not least, prikazan je značaj i odjeci djela Komenskoga u našoj pedagoškoj teoriji i praksi pa tako između ostalog: prijevod *Didaktike* (1871.) u izdanju HPKZ-a, te *Zoma obuka u pučkoj školi* (1891.) Milana Kobalija i *Rukovod za zabavište* (1895) Antonije Cvijić.

Izložbu prati i jedna samozatajna analogija koja korespondira s renesansnom univerzalnošću J. A. Komenskoga. Naime, iako uz svesrdnu pomoć ostalih kolega, kustosica Dora Bošković odigrala je ovom izložbom svojevrsni one man show s obzirom da je istodobno autorica izložbe, likovnog postava te prevodilac kataloga.

Moj konjić ima krila, austrijske knjige za djecu i mladež (17. 9. - 15. 10. 1992.). Izložbu su, na ponudu austrijskoga Saveznog ministarstva za obrazovanje i umjetnost, organizirali Hrvatski školski muzej i Nacionalna i sveučilišna biblioteka iz Zagreba. Izložba je bila kvalitetan pregled knjiga za djecu i mladež, objavljenih u Austriji u posljednjih desetak godina, od slikovnica, početnica, čitanki, do adolescentske literature koja obuhvaća, počevši od lirike, gotovo sve žanrove pripovedne proze. Suvišno je spominjati da su knjige izuzetno likovno opremljene jer uz tekstopisce ništa manje značajnu ulogu ne igraju ilustratori. Katalog izložbe donosi kratak povijesni pregled austrijske književnosti za djecu,

zatim pregled nagrada koje se dodjeljuju autorima, popis ustanova i organizacija koje ju podupiru te blok o dječjim časopisima.

Marko Plavić

IZLOŽBE U SLOVENSKOME ŠKOLSKOM MUZEJU U 1992.

Postav gostujuće izložbe iz 1991. godine pod naslovom *Devedeset godina prve slovenske realke u Idrji 1901.-1991.*, koja je bila priređena u gimnaziji Jurija Vege, uz sudjelovanje Povijesnog arhiva iz Ljubljane, odjel u Idrji, i Gradskog muzeja iz Idrje, bio je produžen još i na početak 1992. godine. Idrja, značajno rudarsko središte Austro-Ugarske Monarhije, se borila za svoju srednju školu od 1716. godine kad su po prvi put u Beč poslali svoju molbu za osnivanjem škole. Bezuspješna dugotrajna borba nije prestrašila uporne Idrjce. Borili su se i dalje i otvorili privatnu gimnaziju, poučavali nadarene učenike koji su nastavljali školovanje izvan domovine i krajem 1901. godine, nakon ustrajnih borbi, u vlastitom trošku, utemeljili nižu realnu gimnaziju koja je djelovala do 1926. kad su je zatvorile talijanske vlasti. Poslije 1945. godine ponovo su počeli nastavom na gimnaziji Jurija Vege. Na devedesetu obljetnicu objavljen je Zbornik, moto nadahnueća za kraj tisućljeća.

Izložba u povodu četrinstote obljetnice rođenja Jana Amosa Komenskoga, priređena je u dogovoru s Generalnim konzulatom ČSFR u Zagrebu koji je posredovao fotografije o životu i djelu J. A. Komenskoga. Izložene fotografije bile su dopunjene literaturom, člancima i raspravama o naučavanju J. A. Komenskoga kod Slovence. Govor o interpretaciji nazora Komenskoga, kojim je otvorena izložba, održao je Zdenko Medveš, sveučilišni profesor na Filozofskom fakultetu u Ljubljani, odsjek za pedagogiju. Njegov opširni govor objavljen je u časopisu *Sodobna pedagogika*, br. 3-4, 1992, str. 118-133.

Ideje i djela velikoga mislioca nisu bile aktualne samo za 17. stoljeće, mnoge su korisne i upotrebljive također za naše vrijeme, naročito svjedočanstva o neprekinutom procesu usavršavanja i kretanja prema naprijed putem čovjekova stvaralačkog djela. Za izložbe je objavljen članak s prijevodom rasprave dr. Dagmar Čapkove o J. A. Komenskom. Izložba je bila postavljena i u Velenju.

U travnju je bila priređena izložba *Škola za sestre - zdravstveno školstvo u Sloveniji 1753.-1992.* Začeci zdravstvenog školstva u Sloveniji sežu u drugu polovicu 18. stoljeća kad je utemeljena škola za babice u Ljubljani. Već prije dvjesto i četrdeset godina zdravstveni su djelatnici uvijetili da je za uspješan napredak zdravstva potrebno imati primjerno izobražen kadar. Iako su ti začeci zdravstvenoga školstva prvotno bili samo u obliku mjesečnih tečajeva, polako su preostali u jednogodišnje pa u dvogodišnje bolničarske tečajeve da bi nakon 1945. iz njih proizašla srednja zdravstvena škola za medicinske sestre, njegovateljice djece, babice koja je napokon pretrala u višu školu za zdravstvene djelatnike. Izložba je bila bogato ilustrirana slikama, diplomama, svjedodžbama, predmetima, nastavnim pomagalicama, liječničkom odjećom i medicinskom opremom za njegu bolesnika. U povodu izložbe objavljen je katalog sa sadržajnom raspravom i člancima o povijesti pojedinih zdravstvenih škola.